

פרשת פקודי

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים – פְּקוּדֵי

שְׁמוֹת . . . וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי – מַה סוּד הַקֶּשֶׁר שֶׁבִּינֵיהֶן?

פרשתנו חותמת את ספר **שְׁמוֹת** וכידוע זכתה כל פרשה לשם ייחודי משלה. השם שניתן ל**פרשה** (בדומה לשמו של האדם), מייצג על דרך פנימיות, את המהות הפנימית של ה**פרשה** הנושאת אותו. המילה 'פרשה', מהשורש **פ.ר.ש.**, כמו מרמזת על שתי משמעויות, הנגזרות משורש זה. מחד, **שמה** של ה**פרשה**, כמו מייחד ומחבר את ה**פרשיות** השונות שבה, בכך שהוא מהווה מכנה-משותף לכולן, ומשמש מעין "מפתח-מאסטר", באמצעותו ניתן ל**פרש** ולהבין את הקשר שביניהן. מאידך, היא קרויה '**פרשה**', כדי לציין את הייחודי שבה, המבדיל אותה, וכמו **מפריש** אותה מחברותיה/משכנותיה. השנה היא שנה חריגה, מעוברת (בשל הוספת אדר שני), ולכן פרשת פקודי נקראת בנפרד מהפרשה הקודמת לה, **ויקהל**. לעומת זאת, בשנים רגילות נקראות הפרשות **ויקהל ופקודי**, כשהן מחוברות, **ברצף**, ע"י שבעה עולים, כאילו היו **פרשה** אחת שלמה. ונשאלת השאלה, מה המיוחד בשתי פרשיות אלה, המאפשר לכרוך אותן ולקרואן כאחת? ויש מקום גם לשאול, מה לשתייהן ולספר שמות, ומדוע דווקא הן זכו לחתום את ספר **שְׁמוֹת**?

כדי שנוכל להשיב, עלינו לעלות לשורשה של כל אחת מהפרשיות, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשמה. הראשונה שבהן קרויה '**ויקהל**', משרש **ק.ה.ל.**, על שם פעולת האיסוף והכינוס באמצעותה הקהיל משה רבינו את **כָּל** עם ישראל, על מנת להעביר להם, ולהבהיר להם את מצוות המשכן, את חשיבותה ואת הוראותיה. המטרה הכללית היא, ה**תכללות** וחיבור של עם ישראל עם הקדושה, עם האלוקות, "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם". כדי להתחבר אל הקדושה, או לאפשר לקדושה לשכון בתוך עם ישראל, דרושה קודם ה**תכללות** של עם ישראל, חיבור ואיחוד שלהם. לפרט, אין כאן לכאורה, משמעות או חשיבות, "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹו תִקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי". **כָּל** יהודי יכול לשמש **כלי** קיבול לאלוקות, בין אם הוא **כהן**, **לוי** או **ישראל**, **כָּל הַצִּבּוּר**, **צדיקים**, **בינוניים** ו**רשעים**. וכל המרבה להביא, הרי זה משובח, אם בהתלהבות, אם בכמות, המטרה היא העיקר. ואכן, כפי שמעיד הכתוב "וַיָּצְאוּ **כָּל עַדְת** בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה". **כָּל** בני ישראל, יוצאים מחוברים **כעדה**, מקושרים **לפנימיות** שבדברי משה. וכאן באה סדרה של פסוקים, שבכל אחד מהם הכללות: "וַיָּבֵאוּ **כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ לְבֹו וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ** אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת ה'...". "וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים **כָּל** נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ...". "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת... הֵבִיאוּ", ועוד כהנה וכהנה פסוקים, המלמדים על נתינה של **כלל** ישראל, ללא הגבלה וחשבון. עד אשר באים "**כָּל** הַחֲכָמִים הַעֲשִׂים אֶת **כָּל** מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ", וכמו קובלים בפני משה, על ריבוי התרומות מכל סוגי החומרים, עד שמשה צריך לנקוט פעולה כדי לעצור את הזרם, "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאָמֵר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ". בני ישראל עושים מאמץ מיוחד, כדי לעצור בעד עצמם, "וַיִּכְלָא הָעָם מִהֵבִיֵּא". ובסך הכול "וְהִמְלָאכָה הִיְתָה דַּיִם לְכָל מְלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר".

לעומת זאת, שמה של פרשת '**פקודי**', בא משרש **פ.ק.ד.** המשמעות המקובלת של '**לפקוד**' היא **למנות**, לספור. בפרשת **פקודי**, מספרת לנו התורה בפרוטרוט, על תוצאות ה"התרמה", לסוגי התרומה השונים, וגם מתארת לפרטי פרטים, את מהלך בניית המשכן וכליו, וחמרי הגלם שנדרשו לשם כך, עד אשר מושגת המטרה, "וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן". אם נעיין מילון, נגלה שמהשורש **פ.ק.ד.** נגזרות משמעויות נוספות, רבות ושונות כמו: פקודה – מלשון ציווי והוראה, מינוי והטלת תפקיד על מישהו, זכירה לטובה במעשה, והיעדרות או החסרה. נסתפק במשמעויות שהבאנו, אך נשתדל גם להבין כיצד נובעות כל המשמעויות הנ"ל מאותו השורש, **פ.ק.ד.**, ועוד יותר ננסה לגלות כיצד הן קשורות ל**פקודי** המשכן. אם נחפש אחר המופע הראשון של שורש זה בתורה, נגלה אותו בספר בראשית במשמעות של זכירה מעשית לטובה, "וְהִי פִקְדָה אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דָּבַר". קודם לכן נראה היה כאילו קיים נתק חלילה, בין הקב"ה ובין הבטחתו לאברהם. זכירה היא בעצם חיבור, בניגוד לשכחה, שכמוה כניתוק מהנשכח. והנה שב החיבור שהיה קיים כל הזמן, ומתגלה בעמידה בהבטחה.

וכיצד נעשה המפקד? כאן נסתייע במופע אחר של השורש, בעצה שמעניק יוסף לפרעה, כיצד להתמודד עם שנות הרעב הקרבות, "וַעֲשֵׂה פְרֹעָה וַיִּפְקֹד פְּקִידִים עַל הָאָרֶץ וְחָמַשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבָע". כאשר רוצים לפקוד עם, דרושים פקידים שיוכלו לפקוד אותו. הכל טוב ויפה, אך עדיין לא גילינו מדוע דווקא באמצעות השורש **פ.ק.ד.**? הצעד הבא של ה**פוקד**, עשוי לקרב אותנו למהות השורש. הפוקד אינו עורך את המפקד באמצעות כרוזים, לוחות מודעות או התקהלויות, אלא פנים אל פנים. הפנייה אינה אל הכלל, אלא ישירות, אל הפרט דווקא. הוא ניגש אל ביתו של ה**נפקד** ו... **דופק** על דלת ביתו. מעניין שהשורשים **פ.ק.ד.** ו-**ד.פ.ק.** בנויים מאותן האותיות. נתהה לרגע על קנקנה של ה**דפיקה**. ניתן למצוא בתנ"ך כולו רק שלשה פעלים הנגזרים משורש זה. שניים מהם אכן מתייחסים ל**דפיקה** על **דלת**, כמו שאנו מוצאים בשיר השירים, "קוֹל דוֹדִי דוֹפֵק דוֹפֵק פִּתְחֵי לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי". ניתן לחלק את השורש **ד.פ.ק.** לשתיים, במתכונת **ד-פ.ק.** או **דלת-פ.ק.** צירוף זה, כמו רומז לקול הנקישה על ה**דלת** – **פ.ק., פ.ק., פ.ק.** לא לחינם קיבל ה**פ.ק.** את שמו, המזכיר לנו את הקול הנשמע בשעה שחולצים אותו מהבקבוק.

ומי הן הדמויות השכיחות, ה**דופקות** על ה**דלת**? באחד מהפיוטים הנפוצים בסליחות, אנו מוצאים "**כְּדָלִים** וְכָרְשִׁים דְּפַקְנוּ דְּלִמְתִּי". שמו של ה**דל**, כמו מרמז מחד על ה**דלת** הסגורה בפניו, מולה הוא עומד תדיר ועימה עליו להתמודד. ומאידך, מרמז שמו של ה**דל**, על הצורך שלו ל**דלות** לעצמו ולמחייטו, מבארות שופעות של אחרים. אך לא רק ה**דלים** שואלים

ומבקשים, גם פקידי המס, הגובים למיניהם ושאר הפוקדים, עניינם להוציא דבר מה מבעד לַדָּלֶת, כסף, תבואה, סיוע, מידע וכיו"ב. לכך כמו מרמזת חלוקת השורש במתכונת פקד = פוק דלת. השורש פ.ו.ק, מלשון להפיק, עניינו יציאה/הוצאה, וממנו נגזרת גם פעולת ההפקה של תוצר מבוקש מחומרי גלם. הפוקד כמו בא להפיק ולהוציא החוצה, דברים המצויים בפנים, מעבר לַדָּלֶת הסגורה. הדבר הראשון אותו מבקש הפוקד להוציא אליו הוא הנפקד, כדי שיוכל אחר כך להמשיך ולבדוק עימו, מה עוד נכון או ניתן להוציא. אגב, מעניין לגלות שגם השורש ק.פ.ד (שאף הוא מורכב מאותן אותיות), עניינו החסרה וקיפוח, כמו בביטוי "קפד ראשו", במשמעות של להשמיט את הראש (לחתוך אותו). וקבעו כבר חז"ל, "ולא הקפדן מלמד". מי שמזלזל ומחסיר מכבודם ומכישריהם של תלמידיו, לא יצליח בתפקידו, כי בכך הוא מצמצם בפועל את כלי הקיבול שלהם. במקביל, הוא מחסיר למעשה גם מעצמו ומיכולותיו כמלמד.

אך להבדיל מפקידים הנשלחים ע"י מלך בשר ודם, מדובר פה במפקד מטעם מלך מלכי המלכים הקב"ה. הם אמורים אכן "להפיק" מכל נפקד תשלום חובה של מחצית השקל, אך סכום פשוט זה, כמו מקנה לו "מניה" של "עם ישראל" בעירבון שאינו מוגבל. הוא "קונה" לעצמו את הזכות להיות שותף במידה שוה, בכל קרבנות הציבור של עם ישראל. הפוקדים אינם פותחים רק את דלת ביתו המגושמת של הנפקד, מדובר בפתיחת הדלתות של הלבבות, "מאת כל איש אשר יִדְבְּנוּ לבו תקחו את תְּרוּמָתִי". כמו בא לרמז שמלבו של יהודי אמורה לזוב (יִדְבְּנוּ ~ יִזְבְּנוּ, ד' ו-ז' מתחלפות) אהבת ישראל, בדומה ל"אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ". הקב"ה קורא לעם ישראל, "פְּתַחֵי לִי אֶחָתִי רַעֲיָתִי...", ופתיחת הדלת והלב לתרומה, פועלת גם בכון ההפוך ומאפשרת לאורות רוחניים ולשפע אלוקי להיכנס פנימה. על דרך המשל, כמו נפתחות החסימות שבעורקים, והדם זורם כשהוא מועשר בחמץ.

חז"ל משתמשים בביטוי "צא ולמד..." , ובארמית "פוק חזי" (צא וראה). תנאי הכרחי ומוקדם ללימוד ולגילוי, הוא היציאה מן המיצרים ומההסתגרות מאחורי הַדָּלֶת, ב-ד' האמות הפרטיות והאנוכיות. מצוות המפקד מתבססת על "תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם". יש לרומם ולייקר כל יהודי, מתוך ידיעה שהקב"ה צפן בתוכו אוצר ייחודי, שצריך רק לגלות אותו ולהוציאו לאור. לכן, יש מקום לטיפול אישי פרטני בכל יהודי, כדי לעזור לו לגלות את הטוב הייחודי שבו, ולהאיר באמצעותו גם לסובבים. להפיק, אפשר רק ממי שיש בתוכו. והרבה שליחים ופוקדים יש לו לקב"ה, הדופקים על דלתותינו, כדי שנתחיל להפיק מעצמנו את המיטב.

פעולת הפקידה, מתעלמת לכאורה מהכלל ומתמקדת בפרט. המדרש ממשיך את המיפקדים שנעשו במדבר, להתנהגותו של אדם המחזיק בכיסו אבנים יקרות. מעת לעת, הוא חש בצורך להוציא אותן ולמנותן מחדש. פעולה זו גורמת לו להרגיש טוב מחד, לחוש הנאה מבעלותו על אוצר שכזה. פעולת הספירה במקרה זה, אינה נעשית בזריזות וכלאחר יד, אלא כל אבן זוכה להתבוננות מעמיקה ולהתייחסות מיוחדת למאפיינים שלה (גודל, צורה, גוונים ועוד). מאידך, הפקידה מרגיעה את הבעלים מחששות שוא: האם נעלמה או נגנבה אחת מהן? או שמא רק נדמה היה לו, שברשותו אוצר כזה?

קל לראות, ששתי הפרשות מיצגות גישות הפוכות, לכאורה. בפרשת וַיִּקְהַל, ההתייחסות היא גלובאלית, לכלל, מבלי לתת מקום לפרט ואילו בפרשת פְּקוּדֵי, יש התייחסות לכל פרט, כל פרט חשוב ונחשב, ומקבל מקום ומשקל. כאשר הסדר הנכון הוא, קודם כל התלהבות וחיבור אל המסר, ואחר כך גם ירידה לפרטים, חיבור אל עולם העשייה. מדובר פה למעשה, כך מסביר הרבי מליובאוויטש, בשתי גישות של היהודי בעבודת ה'. הגישה הראשונה היא הרצון לראות אלוקות בכל, ולעשות מכל דבר משכן לה'. איסוף של הכל, ללא חשבון, מכל הבא ליד, תרומה לה', לבניית המשכן. הגישה השנייה בנויה על התמקדות בכל פרט, בדיקה של מה ניתן לעשות, עם כל סוג של חומר. לכל פריט תכונות ומעלות ייחודיות ולכן נדרשים בעבורו גם כללי עבודה משלו. כלים שנוכח לעשותם מכסף, אינם מתאימים בהכרח לנחשת, ולהיפך. עודף ההתלהבות לבדו, אינו עוזר, אם לא נכנסים לפרטים ואם לא מכירים את התחום בו עוסקים.

על דרך החסידות, ניתן ללמוד על הצורך בשתי הגישות כאשר באים לעבוד את ה'. הצורה הראשונה היא, "הקהלה", איסוף וריכוז של כל ענייני האדם (כוחות הנפש, המחשבה והרגש, וגם אמצעים חומריים), לעשיית משכן, תרומה לה'. הצורה השנייה היא "פְּקוּדֵי", בחינת כל פרט ואמצעי, כיצד ניתן לנצל אותו, בצורה המיטבית, לבניית המשכן, ועריכת חשבון לגבי כל פרט ופרט. כעת ניתן לראות את הזיקה שבין שתי הפרשות לספר שְׁמוֹת. הספר פותח במעין מפקד שמי, של בני ישראל הבאים מצרימה, במתכונת פְּקוּדֵי. אך עצם מהותו של הספר היא "היום הַזֶּה נִקְיִיתָ לְעַם", הפיכתם של בני ישראל לעם, במתכונת וַיִּקְהַל. ובחיתומו של הספר, כמו מתהפכות להן היוצרות, והסדר הנועל הוא וַיִּקְהַל – פְּקוּדֵי. ניתן אולי, להמשיל זאת לאיברים שבגוף. כל איבר מקבל חיותו מהגוף, אך גם חיותו של הגוף באה וניזונת מחיותם של האיברים, כשכל איבר תורם את חלקו הייחודי. לומר לך שכל עניינו של יהודי הוא לשמש כאיבר בגוף הקרוי עם ישראל, וגם להיפך אך לא סותר, שכל יהודי הוא בגדר עם ישראל בזעיר אנפין, ובלעדיו עם ישראל אינו שלם, "לְבַלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ יָדָח". יש כאן מעין מעגל חוזר, של מן הפרט אל הכלל ומן הכלל אל הפרט.

דבר חסידות

"לא טוב היות האדם לבדו אֵעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ" (בראשית ב, י"ח). פירושו: אילו היה האדם יחיד בעולם, היה עלול לטעות ולחשוב שהוא מושלם. לכן עזר לו הקב"ה וסיפק לו אמצעי עזר – את הזולת, כדי שכשיראה חיסרון בזולתו, המכעיס אותו, יבין ויגלה שגם בו עצמו מצוי מעין אותו פגם (הגיבן נזכר בחטוּטֶרֶת שהוא נושא, כאשר הוא רואה גיבן אחר). (מעובד מתוך איגרות קודש-אדמו"ר הזקן)

שבת שלום ומבורך

100/100

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, אנא פנה אל hhananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.